

MODEL Y HOSPODÁŘSKÝCH OPATŘENÍ A ÚPLNÝCH VLASTNÍCH NÁKLADŮ PĚSTEBNÍ ČINNOSTI PODLE SOUBORŮ LESNÍCH TYPŮ

Řešitel: Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální

Doba řešení: 2004

Řešitelský kolektiv: Prof. Ing. Karel Pulkrab, CSc.
Ing. Miroslav Sloup
Prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.
Ing. Jan Bukáček
Zdeněk Bláha
Doc. Ing. Zdeněk Blud'ovský, DrSc.
RNDr. Ivana Kašparová
Ing. Miroslav Zeman
Ing. Vladimír Kalivoda
Martina Paduchová

Základní přístupy, ze kterých vycházelo zpracování projektu:

- úzce navázalo na výsledky typologie lesů, která byla v předstihu nositelem myšlenky trvalosti obhospodařování lesů
- striktně zohlednilo diferencovanou intenzitu hospodaření (IH), což umožnilo ponechat více prostoru přirozenému vývoji lesa v těch případech, kdy umělé zásahy jsou nadbytečné

Metodika řešení:

1. Vypracování návrhu provozních parametrů hospodaření (hospodářských opatření)

Návrh vycházel z předpokladu, že jednotlivé stupně hospodářské intenzity se odlišují nezbytným rozsahem činností v jednotlivých fázích a diferencovaným efektem dřevoprodukční funkce:

- podílem možné přirozené obnovy (dáno stanovištními podmínkami, druhovou skladbou mateřského porostu a technickými opatřeními),
- podílem nezbytné umělé obnovy, dané zejména:
 - druhem obnovované dřeviny (cena sazenic, technologie výsadby, minimální počet sazenic na 1 ha),
 - předpokládaným nezdarem (potřeba vylepšování),

- nutností (přírozená obnova) nebo ekonomickou výhodností (umělá obnova) realizovat přípravu půdy (mechanizovaně, chemicky, kombinovaně),
- realizací potěžební úpravy obnovovaných ploch (likvidace poškozených a nevhodných nárostů, terénní úpravy po přibližování, likvidace keřového patra atd.),
- požadavkem na úklid klestu (ponechat po ploše, snášení na hromady, mechanizované shrnování, pálení klestu),
- nezbytnou péčí o kultury:
 - ochranou proti zvěři:
 - chemicky, mechanicky, oplocování, individuální ochrana,
 - ochranou proti buřeni:
 - ožínování (celoplošně, v pruzích, jednotlivé sazenice),
 - ošlapání (jednotlivé sazenice),
 - chemicky (celoplošně, v pruzích, plošky),
 - ochranou proti klikorohu:
 - kontrola, přímá ochrana (individuální postřik sazenic),
 - rozsahem prořezávek a prostřihávek.

2. Vypracování návrhu nákladových normativů pěstební činnosti v členění podle souborů lesních typů (SLT) a LS LČR, s.p.

K jednotlivým hospodářským opatřením (rozhodnutím) byly přiřazeny (vykalkulovány) přímé náklady – v členění na mzdové, materiálové a další náklady (nákladové druhy).

Výsledná doporučení:

IH – A (u smrkového hospodářství), A+B (u bukového a dubového hospodářství)

SLT: 5S (HS 55) – 5,7% z celkové výměry lesa,

jedná se o smrkové hospodářství (alternativně bukové)

- obdobné SLT: 6S, 5B, 6B, 5H, 6H, 5D, 6D (HS 55),
3B, 4B, 3D, 4D, 3H, 4H (HS 45),
3V, 4V (HS 47),
5V, 6V (HS 57),
- celkové zastoupení této skupiny = 20,2% z celkové výměry lesa,
- podíl MZD: 25%.

Doporučení: základem je smrkové hospodářství, kde je potřeba rozlišovat, zda jde o obnovu v monokulturách, kde nelze uvažovat s přírozenou obnovou (PO) MZD, nebo je MZD přítomna a je využitelná pro PO. Alternativní bukové hospodářství vzhledem k poměrně vysokým nákladům, realizovat pouze tam, kde je BK v produkčním optimu (4B, 5B, 4H, 5H, 5D, 6D = celkem 5,9% z celkové výměry lesa), nebo tam, kde PO dosáhne minimálně 30%.

SLT: 1H, 1D, 2D, 1V, 2V (HS 25) – 0,8 % z celkové výměry lesa,
jedná se o DB hospodářství, kde není jehličnatá alternativa

Doporučení: Jedná se buď o přeměnu současných SM (BO) monokultur na dubové hospodářství, nebo o obnovu, kde je v mateřském porostu zastoupen DB, nebo jiná z odpovídajících MZD a schopna PO na ploše minimálně 30%.

IH – B (u smrkového hospodářství), A+B (u bukového hospodářství)

SLT: 5K (HS 53) – 9,7 % z celkové výměry lesa,
jedná se o smrkové hospodářství (alternativně bukové)

- obdobné SLT: 5I, 6I, (HS 53),
4K, 4I (HS 43),
3S, 4S (HS 45),
3O (HS 47),
- celkové zastoupení této skupiny = 17,7 % z celkové výměry lesa,
- podíl MZD: 25%.

Doporučení: základem je smrkové hospodářství a to buď obnova bez přítomnosti MZD v mateřském porostu, nebo s přítomností MZD v mat.porostu. Bukové hospodářství využít pouze tam, kde je předpoklad dosažení minimálně 30% PO buku.

IH - C

SLT: 6K (HS 53) - 6,0% z celkové výměry lesa,
jedná se o smrkové hospodářství (alternativa bukové)

- obdobné SLT: 6M (HS 53),
5A, 6A, 5F, 6F (HS 51),
3F, 4F (HS 41),
5W (HS 35),
- celkové zastoupení této skupiny = 10% z celkové výměry lesa,
- podíl MZD: 25%.

Doporučení: základem je smrkové hospodářství, kde přichází v úvahu obnova bez přítomnosti MZD v mateřském porostu, v případě přítomnosti MZD lze doplňovat MZD sazenicemi nebo odrostky. Alternativní BK hospodářství volit jen v případě, kdy je reálné využít PO BK minimálně na 40% plochy.

SLT: 3K (HS 43) - 4,6 % z celkové výměry lesa,
jedná se o smrkové nebo borové hospodářství s alternativou bukového hospodářství

- obdobné SLT: 3I (HS 43),
- celkové zastoupení této skupiny = 6,3 % z celkové výměry lesa,
- podíl MZD: 25%.

Doporučení: V případě borového hospodářství jde o varianty obnovy bez nebo s MZD v mateřském porostu. Totéž u SM hospodářství, kdy je přidána varianta použití odrostků

i sazenic při doplnění MZD. Alternativu BK hospodářství volit jen v případě, kdy přirozená obnova BK je minimálně 40%.

SLT: 2K (HS 23) – 4% z celkové výměry lesa,

jedná se o borové hospodářství s alternativou dubového hospodářství

- obdobné SLT: 1K, 1I, 2I, 1S, 2S (HS 23), u 1S a 2S se jedná o chudší typy 1P, 2P (HS 27),
- celkové zastoupení této skupiny = 9,2% z celkové výměry lesa,
- podíl MZD: 25%.

Doporučení: základem je borové hospodářství, kde jsou možné varianty: změna druhové skladby (z monokultury SM), obnova bez zastoupení DB v mateřském porostu nebo obnova se zastoupením DB v mateřském porostu. Alternativní dubové hospodářství volit pouze tam, kde lze využít PO DB nejméně na 40% plochy,

IH - D

SLT: 5M (HS 43) - 2,2% z celkové výměry lesa,

možné SM i BOR hospodářství s alternativou DB hospodářství

- obdobné SLT: 3N, 4N (HS 41),
- celkové zastoupení této skupiny = 2,6 % z celkové výměry lesa,
- Podíl MZD: 25% (5M) a 30% (3N, 4N).

Doporučení: z ekonomického hlediska je hospodaření na hranici efektivnosti. Svůj význam snižují opatření hospodářská, narůstají opatření pro udržení funkčního lesního ekosystému. Proto by nemělo být uvažováno o úmyslné obnově porostů se vznikem holiny před přirozeným rozpadem, pokud tržby za dřevo nezajistí alespoň náklady na pěstební činnost (zajištěnou kulturu). Je úvaha, že se jedná pravděpodobně u SM a BO hospodářství o 30% a u BK hospodářství o 50% přirozené obnovy.

SLT: 3M (HS – 23) – 1,1 % z celkové výměry lesa,

jedná se o borové (alternativně DB) hospodářství

- obdobné SLT: 2M, 4M (HS 23),
1C, 2C (HS 21),
- celkové zastoupení této skupiny = 3,3% z celkové výměry lesa.

Doporučení: z ekonomického hlediska je hospodaření na hranici efektivnosti. Svůj význam snižují opatření hospodářská, narůstají opatření pro udržení funkčního lesního ekosystému. Proto by nemělo být uvažováno o úmyslné obnově porostů se vznikem holiny před přirozeným rozpadem, pokud tržby za dřevo nezajistí alespoň náklady na pěstební činnost (zajištěnou kulturu). Je úvaha, že se jedná pravděpodobně u BO hospodářství o 30% u DB o 50% z obnovované plochy.

IH - E

SLT: začleněné do IH E - 2,7 % z celkové výměry lesa, **jedná se o možnost SM, BO a BK hospodářství**

- patří sem SLT: 0X, 0Z, 1Z, 2Z, 5Z, 6Z, 7Z, 0Y, 3Y, 4Y, 5Y, 6Y, 7Y, 8Y, 8R, 9R, 0R, 6L, (3X, 4X, 3Z, 4Z, 3J, 5J – jen BK, alternativa – 0,04% z celk. výměry lesa), (1X, 2X, 1J – jen DB, alternativa – 0,2% z celkové výměry lesa, (HS 01), 8Z, 9Z, 9K (HS 03), 8T (HS 79), 8N, 8F, 8A, (HS 71), 0C (HS 13), 0T (HS 39).

Doporučení: z ekonomického hlediska je hospodaření pod hranicí efektivity. Tím postrádají smysl opatření hospodářská, realizují se jen opatření pro zachování existence funkčního lesního ekosystému. Proto by nemělo být uvažováno o úmyslné obnově porostů se vznikem holiny před přirozeným rozpadem, pokud tržby za dřevo nezajistí alespoň náklady na pěstební činnost (zajištěnou kulturu). je úvaha o minimálně 50% PO, kam se započítává jak dřevina základní, tak MZD a v 10% i dřevina přimíšená.

Závěr:

Aplikace výsledků, dosažených řešením projektu, do provozní praxe Lesů České republiky, přinese rozhodně úspory nákladů, dosud vynakládaných do celé oblasti pěstební činnosti. Toto tvrzení je podloženo zejména celým metodickým postupem řešení projektu, který striktně vychází z prací K. Plívy, tzn. že úzce navazuje na výsledky typologie lesů a striktně zohledňuje diferencovanou intenzitu hospodaření při ponechání více prostoru přirozenému vývoji lesa tam, kde umělé zásahy jsou nadbytečné. Kvantifikaci úspor bude možné provést komparací současného a předpokládaného modelu hospodaření.